

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

Załącznik nr 1
do Protokołu z 2. Posiedzenia (pierwszego roboczego)
Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości
dn. 13 maja 2025 r. w Warszawie,
Ministerstwo Sprawiedliwości, Aleje Ujazdowskie 11

Uchwała nr 1/2025

Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

z dnia 13 maja 2025 roku

w sprawie przyjęcia uchwały programowej

„Rola obywateli jako sędziów społecznych w polskim wymiarze sprawiedliwości”

§ 1

Działalność Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości wspiera realizację pierwszego i drugiego celu strategicznego Ministra sprawiedliwości na 2025 rok, określonych odpowiednio jako „Przestrzeganie zasady praworządności i niezależności sądownictwa w funkcjonowaniu sądów i realizacji konstytucyjnego prawa do sądu” oraz jako „Wymiar sprawiedliwości otwarty na udział obywateli oraz społeczności lokalne.”

Zgodnie z Art. III *Europejskiej Karty Sędziów Społecznych (European Charter of Lay Judges)*: „Prawo do udziału obywateli w wymierzaniu sprawiedliwości jest elementem emancypacji obywatelskiej i podstawową zasadą w każdym społeczeństwie demokratycznym. Przyczynia się to do zwiększenia wiarygodności i zrozumiałości postępowań i wyroków, a tym samym zwiększa zaufanie do systemu prawnego. Sędziowie społeczni wnoszą do wymiaru sprawiedliwości cenne, szerokie doświadczenie życiowe i znajomość natury ludzkiej. Stanowi to również środek do poprawy efektywności wymiaru sprawiedliwości i zwiększenia akceptacji dla wydawanych decyzji.”

Można postawić uniwersalną tezę, która znajduje liczne egzemplifikacje, zarówno w historii XX wieku (zniesienie udziału obywateli w sądownictwie w państwach totalitarnych), jak i współcześnie, zgodnie z którą pogłębianie ustroju demokratycznego i upodmiotowienie obywateli związane jest z poszerzaniem udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, zaś ograniczanie ich udziału w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości powiązane jest z wprowadzaniem zmian antydemokratycznych, oligarchizujących wymiar sprawiedliwości i uprzedmiotawiających obywateli.

Albowiem obywatele w państwie demokratycznym nie mają być wyłącznie adresatami prawa, lecz zawsze również jego twórcami, co w przypadku *aplikacji prawa* oznacza *współudział w jego stosowaniu* (Juchacz 2016).

§ 2

Celem działań Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości jest wspieranie budowy *obywatelskiego wymiaru sprawiedliwości*.

Cechą charakterystyczną obywatelskiego wymiaru sprawiedliwości jest włączenie do zbioru centralnych zasad systemu prawa i realizacja w praktyce sądowej *zasady kolegiального orzekania w mieszanym składzie orzeczniczym oraz zasady szerokiego udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości*.

Realizacja obu zasad wymaga odwrócenia deformy wymiaru sprawiedliwości z 2007 roku poprzez przywrócenie zasady, zgodnie z którą w sprawach w pierwszej instancji na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch sędziów społecznych [ławników].

§ 3

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości w swoich działaniach będzie dążyła do wypracowania rekomendacji dotyczących przede wszystkim czterech obszarów problemowych:

- po pierwsze, budowy nowoczesnego systemu szkoleń sędziów społecznych wspierającego rozwój ich kompetencji i umiejętności, tak aby mogli optymalnie realizować konstytucyjną zasadę udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości;

- po drugie, upodmiotowienia sędziów społecznych w polskim wymiarze sprawiedliwości, co obejmuje rekomendację szeregu działań mających na celu z jednej strony podniesienie prestiżu ławników (jak np. postulat zmiany nazwy na sędzia społeczny), z drugiej strony zapewnienie im godnego traktowania w sądach (jak np. postulaty transparentnego przydziału spraw, urealnienia ilości dni orzeczniczych, uczciwej rekompensaty, pokoju socjalnego, dostępu do elektronicznych systemów informacji prawnej itd.);

- po trzecie, poszerzenia zakresu spraw, w których orzekają sędziowie społeczni, zarówno w sprawach karnych, rodzinnych i z zakresu prawa pracy, jak i w nowych obszarach, np. w sprawach gospodarczych;

- po czwarte, upowszechniania w społeczeństwie wiedzy na temat instytucji udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

Prof. UAM dr hab. Piotr W. Juchacz
Przewodniczący

Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości